

Evropa v neizogibnem zatonu

Urban Vehovar

Popotniki iz Azije in Avstralije poročajo, da je vzdušje v Evropi morbidno. Ne, o tem ni nobenega dvoma. Evropa umira tako geopolitično kot civilizacijsko. Evropa ni sposobna, da bi se odzvala na izzive iz svojega okolja, ni se sposobna ponovno izumiti in preoblikovati.

Pogled v Grčijo, Italijo, Španijo ter Portugalsko in na Ciper, nenazadnje pa tudi v Slovenijo, pokaže na ves absurd ter ošabnost ideje Evrope. Grčija, Italija, Španija, Portugalska, Ciper ter Slovenija predstavljajo pravi obraz Evrope, da o Bolgariji in Romuniji niti ne govorimo. Smrtni udarec Evropi sta začela komunizem ter nacizem, zadnja gospodarska kriza pa je razkrila resnično podobo Evropske unije, ki si je njene elite ne želijo priznati, ker bi to pomenilo, da bodo izgubile svoje privilegije. Še manj, kar je še usodnejše, pa so jo sposobne razrešiti. Nenazadnje se Evropa sooča z milijoni nezaposlenih mladih, ki so prisiljeni k življenju pri svojih starših, ali pa se selijo v višje razvite in propulzivnejše članice Unije. Vendar s tem krčijo substanco svojih matičnih držav, ki izgubljajo najdrznejše, najustvarjalnejše, najpodjetnejše, najinovativnejše ter najbolj pokončne posameznice in posameznike. Tovrstno ravnanje je že srednjeročno samouničevalno.

Neizbežno dejstvo je, kot piše izjemni Ferdinand Braudel, na sledi Immanuelu Wallersteinu, da se globalni centri gospodarske in politične moči neprestano premeščajo. Od Benetk, Genova, Antwerpna, Amsterdama, Londona, evropskih centrov globalne moči, smo se premaknili k New Yorku, v najnovejšem času pa do Pekinga, New Delhija ter Brasilije. Premik centrov globalne moči je neizogiben, vendar bo premikanje po globalnem odru kmalu končano. Razen Afrike namreč ni več nobe-

nega kontinenta, kjer bi bilo mogoče vzpostaviti novo središče. Sama Afrika je tako fragmentirana in upravno ter politično uničena, da do njenega vzpona najverjetneje ne bo prišlo nikoli. Ostala bo zgolj vir surovin prevladujočih centrov gospodarske moči. Rusija, končno, je izgubljena vse od njene ustanovitve v istem letu, kot je Kolumb priplul v Ameriko. Več kot pol tisočletja predstavlja mešanico skrajnih oblik avtoritarizma ter totalitarizma.

Vprašanje je, ali bo Evropska unija v novem kozmosu geopolitične moči našla prostor, ki ne bo zgolj obrobjen. Zaenkrat kaže, da temu še daleč ni tako. Z izjemo Nemčije ter skandinavskih družb se Evropa ni sposobna prilagajati globalnim izzivom. Institucije EU v Bruslju in Strasbourg so groteskne izpostave, ki so namenjene same sebi ter upravnim in političnim elitam držav članic, nikakor pa se niso sposobne odzivati na izzive iz globalnega okolja. Kot smo včasih naše iztrošene politike ter tiste, ki smo se jih nameravali znebiti ali nagraditi za politično servilnost pošiljali v Beograd, jih danes pošiljamo v Bruselj ter Strasbourg.

Evropa je prepuščena ošabnosti in korupciji. Dejstvo je namreč, da ne premore mehanizmov, ki bi omogočali nadzor nad elitami unije, niti ne premoremo institucij, ki bi izvajale boj proti korupciji na ravni Evropske unije. Evropa predstavlja posmeh demokraciji. Tudi na ravni upravljanja, ko gre za odločitve o njenem razvoju in konkurenčnosti, ostaja le prazna zgodba o uspehu. *Lizbonska agenda*, prenapihljen načrt, ki je napovedoval, da bo Evropa v roku enega desetletja stopila ob bok najbolj konkurenčnim družbam sveta, je propadla, pri tem pa se ni niti na daleč približala zastavljenim ciljem. To se bo zagotovo zgodilo tudi z novo agendo, *Evropa 2020*. Tudi s tega stališča je Evropa docela neverodostojna. Zato ostaja vsaka država čla-

nica prepuščena predvsem sama sebi ter sposobnostim lastnih upravnih ter gospodarskih elit.

Zaton Evrope se je začel že pred približno stotimi leti, s prvo svetovno vojno, in nadaljeval z njenim drugim polčasom, z drugo svetovno vojno. Na začetku njenega zatona je zaton Britanskega imperija. Izlet v Evropsko unijo predstavlja zadnji obupen, vendar že v izhodišču mlačen ter polovičarski poskus vzpostavitve politično-gospodarske unije, ki naj bi se zoperstavila rastoči moči Združenih držav Amerike ter Kitajske. Sicer je o zatonu Evrope pisal že Oswald Spengler, v knjigi, primerno poimenovani *Zaton Zahoda*. Njegovo občutenje je bilo v osnovi pravilno, o tem danes ni več nobenega dvoma. Nenazadnje je o zatonu Evrope umoval že Nietzsche. Ne more čuditi, da so Spenglerja in Nietzscheja posvojili nacisti, kot ne gre čuditi, da sta igrala nacizem in marksizem v Evropi tako veliko vlogo. Zato je Evropa ob oltar raja na zemlji ob 54 milijonov žrtev marksizma položila še 27 milijonov žrtev nacizma. Prvega sta zakrivila Lenin in Stalin, drugega Hitler. To je Evropa v svojem ideološkem bistvu, živeča pod obnebjem judovsko-krščanske tradicije, obljubljaljoča raj na zemlji. Zato zmeraj ostaja le korak od polj smrti.

Res je, da je Evropa obračunala z nacizmom, obenem pa je nesporno dejstvo, da ni nikoli obračunala z marksizmom. Nena zadnje je bilo v imenu marksizma pokončanih najmanj dvakrat več ljudi kot v imenu nacizma (vedeti pa morate, da je gornja številka žrtev nacizma previsoka, ker so vanjo vštete tudi Stalinove žrtve, ki jih je slednji pripisal nacistom in si s tem opral roke). Zato je dandanes še zmeraj mogoče, da toleriramo majice s podobo Che Guevare in Lenina, da pristajamo na zamisli marksistov ter ekstremne levice, medtem ko je upodabljanje Hitlerja in zagovarjanje nacističnih idej prepovedano. Norman Davies, še en izjemen zgodovinar, pripisuje hipokrizijo Evrope dejstvu, da je Zahod premagal Hitlerja zgolj zaradi tega, ker mu je bila dana pomoč Stalinovih armad. V zameno za zmago nad nacizmom je Stalin okupiral Srednjo Evropo. Niti ni bilo evropski inteligenci dano, da bi bila sposobna treznega razmisleka o marksističnem projektu. O tem priča, nenazadnje, mentaliteta evropskih in slovenskih družboslovcev ter humanistov.

Da EU nima skorajda nikakršne teže na globalni ravni, kaže sestankovanje med vodilnimi globalnimi centri moči, Združenimi državami Amerike, državami BRIC ter Turčijo, ki je domala tedensko, medtem ko se odvijajo srečanja med predstavniki EU ter ZDA zgolj približno enkrat na leto. Geopolitično je Evropa vse bolj nepomembna, še manj pomembna pa je v tem okvi-

ru Slovenija. Svet je na globalni ravni sicer vse bolj povezan, nikakor pa to ne pomeni, da zajema globalizacija vse družbe in kontinente v enaki meri. Braudel tako navaja, da se centri ekonomske moči medsebojno povezujejo, obenem pa ob njih ostajajo docela nepovezane celote – svet je podoben siru, kjer ob tkivu močnih povezav obstajajo tudi velike praznine. Evropa predstavlja takšno luknjo, ali pa vsaj trohneče območje, medtem ko je Slovenija iz dneva v dan bolj votla in predstavlja s svojimi propadajočimi sestrami prihodnost izvotljene Evrope. Vendar rešitev obstaja. Predstavlja jo integracija sveta na višji ravni, ki se bo prej ali slej tudi zgodila. Vendar ne pod obnebjem judovsko-krščanske mentalitete in ne na ozemlju stare Evrope. Ta proces ne bo potekal od danes na jutri, je in tudi bo izjemno kompleksen. Zavedati se moramo, da se ob tehnoloških spremembah soočamo tudi s prehodom k novim energetskim virom ter z ekološkimi spremembami. Nenazadnje bo čez desetletje ali dva prišlo tudi do regulativnega poenotenja, ki bo omejilo in discipliniralo finančne kroge ter tokove kapitala. K navedenemu moramo prišteti še naglo staranje prebivalstva. Vse to predstavlja izjemno velik izziv za upravljanje sodobnih družb, še posebej pa Evrope. Na žalost pa so v prostoru Evrope le skandinavske družbe tiste, ki so se sposobne dogovarjati glede posameznih družbenih in razvojnih projektov in opuščati stare, preživele vzorce mišljenja in delovanja.

Če se želi Evropa rešiti, mora odstopiti od nasledstva nacizma in marksizma ter njunih sodobnih ideologov. Rešitve ne ponuja niti docela odprto gospodarstvo. Trg je namreč institucija, ki deluje v družbi, zato je podvržena družbenim zakonom in jo je treba regulirati. Obenem moramo priti do spoznanja, da je nujno povezovanje naravoslovnih znanosti ter družboslovja in humanistike. Fundamentalizem evropskih humanistov in družboslovcev, ki vidijo rešitev zagat kompleksnih družb zgolj v zagovarjanju absolutne družbene solidarnosti je namreč prav tako destruktiven kot zagovor popolnega *laissez faire* kapitalizma. Gre za mentalni vzorec, ki ga lahko razberemo tudi pri zagovornikih novodobnega džihada.

Evropa umira, zazrta v svoj portret. Kar predstavlja Evropa v razmerju do Dorianana Graya, predstavlja Evropska unija v razmerju do njegove upodobitve, in kar predstavljata Bruselj in Strasbourg v razmerju do držav članic Evropske unije, je ne tako dolgo nazaj predstavljal Beograd v razmerju do republik in pokrajin, ki so sestavljale Socialistično federativno republiko Jugoslavijo. Evropa je na žalost postala globalna provinca, postala je globalna dolina šentflorjanska. ●